

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

AVENA (MEXICO V. SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ)

Autor: Jakub Porod

Vedoucí práce: Ing. JUDr. Zuzana Trávníčková, Ph.D.

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a vyznačil všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat vedoucí své bakalářské práce Ing. JUDr. Zuzaně Trávníčkové, Ph.D. za odborné vedení při psaní této bakalářské práce, cenné rady a připomínky při zpracovávání této bakalářské práce.

Za duševní podporu při zpracovávání této práce děkuji rovněž svým přátelům a kolegům z debatního kruhu ODP.

Obsah

Úvod	1
I. Institut konzulární notifikace	2
I.1 Zakotvení institutu konzulární notifikace	2
I.2 Podmíněnost notifikace konzulárního úřadu.....	2
I.3 Zatčení, uvěznění, dání do vazby nebo zadržení jiným způsobem	3
I.4 Poučení o svých právech dle čl. 36 Vídeňské úmluvy jako součást spravedlivého soudního procesu.....	4
I.5 Důsledky porušení čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy	5
I.5.1 Vymezení	5
I.5.2 Způsoby nápravy porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy	6
II. Mexiko proti Spojeným státům americkým	7
II.1 Skutkový základ a nárok Mexika	7
II.2 Jurisdikce MSD a námitky proti jurisdikci ze strany USA	8
II.3 Věcné posouzení	9
II.3.1 Problém souběhu amerického občanství s mexickým.....	9
II.3.2 Interpretace čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy	10
II.3.3 Právní důsledky porušení čl. 36 Vídeňské úmluvy	13
III. Případ Medellín - události po rozhodnutí ve věci Avena.....	16
III.1 Stručný sled událostí následující po rozhodnutí MSD ve věci Avena	16
III.2 Bushovo memorandum nejvyššímu státnímu zástupci a jeho důsledky	17
III.3 Odstoupení USA od Opčního protokolu	17
III.4 Rozhodnutí texaského trestního odvolacího soudu.....	19
III.5 Medellín v. Texas před Nejvyšším soudem USA	20
III.5.1 Vymezení	20
III.5.2 Evropská unie jako <i>amici curiae</i>	20

III.5.3	Závaznost rozhodnutí ve věci Avena	20
III.5.4	Bushovo memorandum a jeho závaznost	22
III.5.5	Shrnutí a kritika	23
III.6	Události po rozhodnutí ve věci Medellín v. Texas.....	24
III.6.1	Mexiko znovu před MSD.....	24
III.6.2	Dopis guvernérovi státu Texas	25
IV.	Závěr	26
V.	Seznam zdrojů	28
V.1	Primární zdroje	28
V.1.1	Mezinárodní smlouvy.....	28
V.1.2	Soudní rozhodnutí	28
V.1.3	Amicus Curiae	30
V.1.4	Ostatní primární zdroje.....	30
V.2	Sekundární zdroje.....	30
V.2.1	Knižní publikace	30
V.2.2	Články a internetové články	31

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat, jak název napovídá, případu řešenému před Mezinárodním soudním dvorem v Haagu, Mexiko proti Spojeným státům americkým odborné veřejnosti známý jako případ Avena. Rozhodnutí vynesené v tomto řízení se týká výkladu Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích (dále jen „Vídeňská úmluva“). Konkrétně interpretuje čl. 36 Vídeňské úmluvy, který zakotvuje mezinárodněprávní institut konzulární notifikace. Po vynesení rozsudku ve věci Avena se ve Spojených státech amerických rozhořela diskuse i mocenská třenice mezi federací a státy, konkrétně státem Texas. Má práce bude rozdělena do tří částí.

V první části si kladu za cíl vymezit institut konzulární notifikace. Chci rozebrat klíčové ustanovení čl. 36 Vídeňské úmluvy a za pomoci odborné literatury ho čtenáři přiblížit. Chtěl bych upozornit na sporné body celého institutu a i za pomoci zahraniční judikatury najít odpověď na některé otázky spojené s výkladem. Vzhledem k tomu, že toto téma není v české odborné literatuře nijak diskutováno, doufám, že přispěji alespoň k mírnému osvětlení dané problematiky.

Druhá část bude věnována již samotnému rozhodnutí ve věci Avena. Chci pokrýt otázky jak procesněprávní, tj. jakým způsobem byla založena jurisdikce Mezinárodního soudního dvora a jakým způsobem se vyrovnával s jednotlivými námitkami, tak i hmotněprávní. Tak jak v předchozí části vymezím institut konzulární notifikace a rozeberu ho, budu popisovat i úvahy soudu týkající se některých zmíněných výkladových problémů. Doufám, že první část spolu s druhou složí mozaiku celého institutu.

Ve třetí části ukážu, co rozhodnutí ve věci Avena způsobilo ve Spojených státech amerických. Bude doufám zřejmé, že rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora rozhodně nemusí být závěrečnou tečkou za sporem. Dokonce uvidíme, že Spojené státy americké nebudou schopny dostát svým mezinárodněprávním závazkům plynoucím z tohoto rozhodnutí. Celá situace po rozhodnutí ve věci Avena bude ukázkou jednoho z limitů a problémů federativního uspořádání.

Čerpat budu jak z primárních zdrojů, kterými bude především samotné rozhodnutí ve věci Avena a Vídeňská úmluva, tak ze sekundárních zdrojů. Téma, které mám ambici zpracovat, není v české odborné literatuře nijak reflektováno, a proto budu povětšinou odkazovat na literaturu zahraniční.

I. Institut konzulární notifikace

I.1 Zakotvení institutu konzulární notifikace

Na konferenci, během níž se ustaloval text Vídeňské úmluvy, bylo nesporné jediné, a to, že přijímající stát musí poskytnout konzulárnímu úřadu přístup k zadrženému. Zbytek legislativně technické konstrukce byl předmětem vyjednávání. Článek, který zakotvuje institut konzulární notifikace, tj. čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy ve své finální verzi zní:

„Aby se usnadnil výkon konzulárních funkcí týkajících se státních příslušníků vysílajícího státu:

b) příslušné orgány přijímajícího státu budou bez prodlení informovat konzulární úřad vysílajícího státu o případech, kdy v jeho konzulárním obvodu státní příslušník vysílajícího státu byl zatčen, uvězněn, dán do vazby nebo zadržen jiným způsobem, pokud o to uvedený státní příslušník požádá. Rovněž každou zprávu, kterou určila pro konzulární úřad osoba, která byla zatčena, je ve vězení, ve vazbě nebo byla zadržena, doručí uvedené orgány bez prodlení. Tyto orgány musí bez prodlení informovat osobu, které se to týká, o jejích právech, které má podle tohoto pododstavce;“

Je zřejmé, že čl. 36 odst. 1 písm. b) obsahuje tři části. Zaprvé jde o právo státu být notifikován o zadržení osoby stejné státní příslušnosti. Zadruhé obsahuje právo zadrženého být poučen či informován¹ o možnosti notifikovat svůj konzulární úřad. Zatřetí musí přijímající stát doručit každou zprávu od zadrženého pro konzulární úřad. Na následujících stránkách se budu věnovat některým výkladovým problémům. V následující kapitole pak ukážu, jak se s jednotlivými problémy vyrovnal MSD v případě Avena.

I.2 Podmíněnost notifikace konzulárního úřadu

Dle první věty čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy bude konzulární úřad notifikován, pouze pokud o to zadržený státní příslušník požádá. Původní návrh článku takovouto podmíněnost nezakotvoval.² Proti původnímu, tj. nepodmíněnému, návrhu legislativnětechnické konstrukce povinnosti konzulární notifikace byla australskými delegáty vznesena námitka spočívající v tom, že zadržený státní příslušník nebude mít zájem na informování svého konzulárního úřadu.³

První návrh měnící notifikaci nepodmíněnou na podmíněnou byl zformulován skupinou šesti států, konkrétně delegáty USA, Kanady, Japonska, Kuvajtu, Thajska a Sjednocené arabské republiky. Tento návrh byl zamítnut.⁴ Thajsko s jinou skupinou států ve

¹ Slova „poučení“ a „informování“ nerozlišuji a používám je jako synonyma.

² International Law Commission, Draft Articles on Consular Relations and Commentaries, 1961, čl. 36

³ Lee, Quigley, 2008, str. 143

⁴ UN Doc. A/CONF.25/C.2/SR.17, 15 Mar. 1963, p. 15; Vienna Off. Rec. 342 in Lee, Quigley, 2008, str. 145

své iniciativě pokračovalo. Proti se postavil mj. SSSR a zpochybnil schopnost dokázat či garantovat, že zadržený byl informován o svých právech, ale odmítl svůj konzulární úřad notifikovat. Dále by byl dle SSSR zpochybněn princip mezinárodního práva zaručující státu právo na ochranu svých příslušníků.⁵

Ani druhý pokus o změnu nepodmíněné notifikace na podmíněnou nebyl úspěšný. Až dva dny před koncem konference Indie znovu navrhla již dvakrát zamítnutou změnu. Pro změnu hlasovalo 71 delegátů; nikdo nebyl proti.⁶ Nepodmíněná notifikace konzulárního úřadu o zadržení státního příslušníka daného státu byla změněna na podmíněnou, tedy na tu, jakou je lze vidět nyní v čl. 36 odst. 1 písm. b) větě první Vídeňské úmluvy.

1.3 Zatčení, uvěznění, dání do vazby nebo zadržení jiným způsobem

Vídeňská úmluva termíny, na něž je navázána povinnost notifikace, tj. zatčení, uvěznění, dání do vazby nebo zadržení jiným způsobem, nedefinuje. V právních rádech jednotlivých států, které jsou stranou Vídeňské úmluvy, mohou vést k rozdílným procesním nárokům dané osoby.⁷ Zatímco první tři termíny nejsou zásadně problematické, sousloví „*zadržen jiným způsobem*“ je možno interpretovat jak extenzivně, tj. jakékoliv zadržení by bylo subsumovatelné pod daný termín, tak restriktivně, tj. až jakási forma kvalifikovaného zadržení blízká zatčení by byla považována za zadržení jiným způsobem.

Účel čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy však vede k extenzivnímu výkladu.⁸ Ne však neomezeně; například Rakušan pašující drogy do Austrálie vznesl námitku porušení informační povinnosti a konzulární notifikace plynoucí z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy ve snaze zpochybnit výslech australských úřadů. Tento výslech se konal na letišti při příletu do Austrálie a týkal se obsahu jeho zavazadel. Australský soud tuto formu interakce mezi australskými orgány a pašujícím Rakušanem nesubsumoval pod ani jeden termín čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy.⁹

Jiný, velmi obdobný, případ řešený v Austrálii dopadl přesně opačně. Policie vešla do hotelového pokoje cizího státního příslušníka, neinformovala ho o jeho právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy a prohlédla jeho zavazadlo. Výsledkem bylo to, že drogy nalezené v zavazadle onoho státního příslušníka nebyly připuštěny jako důkaz.

⁵ UN Doc. A/CONF.25/SR.11, 17 Apr. 1963, p. 7. in Lee, Quigley, 2008, str. 145

⁶ UN Doc. A/ conf.25/L.41 Vienna Off. Rec. 87 in Lee, Quigley, 2008, str. 146

⁷ Lee, Quigley, 2008, str. 151

⁸ Wagner, Raasch, Pröpstl, 2007, str. 257

⁹ Tamtéž.

Důvodem bylo právě porušení informační povinnosti plynoucí z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy.¹⁰

Jak je vidět, není jasné, jaká situace je pod dané termíny subsumovatelná a která nikoliv. Je však zřejmé, že triviální případy typu zadržení v autě na dálnici či výslech spojený s vyšetřováním nehody rozhodně nevyžaduje poučení o možnosti kontaktovat svůj konzulární úřad.¹¹ Jakékoliv vážnější případy zadržení, např. takové, k jakým došlo v případě Avena, již informaci o možnosti kontaktovat konzulární úřad stejně tak samotnou konzulární notifikaci vyžadují.

I.4 Poučení o svých právech dle čl. 36 Vídeňské úmluvy jako součást spravedlivého soudního procesu

Otázkou, kterou si musel při rozhodovací činnosti klást Meziamerický soud pro lidská práva (dále jen „MASLP“) a na kterou, jak uvidíme dále, odmítl odpovědět MSD, je, zda porušení práva zadrženého být informován o možnosti notifikace konzulárního úřadu je zároveň porušením práva na spravedlivý proces. Na rozdíl od MSD směl MASLP zodpovědět takovou otázku bez kontroverze, protože z povahy jeho činnosti je přesně k tomu povolán.

Důvod, proč je relevantní se touto otázkou zabývat, je ten, že porušení práva na spravedlivý proces implikuje daleko spíše přezkum a možné zvrácení rozhodnutí. Inspirován ESLP, MASLP obecně konstatuje, že mezinárodní smlouvy o lidských právech jsou živoucími nástroji, jejichž interpretace musí zohledňovat průběh času a podmínky současnosti.¹² Ve vztahu k porušení povinnosti poučit zadrženého cizího státního příslušníka o jeho právech MASLP uvádí, že u zadržených jsou v sázce jejich nejcennější práva, dokonce životy. Za takových podmínek je poučení o právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy schopno zvýšit šance na úspěšnou obhajobu.¹³ Nakonec MASLP uzavřel s tím, že právo na to být informován o svých právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy je součástí práva na spravedlivý proces.

I jiné soudní či kvazisoudní orgány se vyjádřily podobně. Německý ústavní soud ve svém rozhodnutí uvedl, že čl. 36 Vídeňské úmluvy zvyšuje šanci na úspěšnou obhajobu i

¹⁰ R v. Kok Cheng Tan, [2001] Western Australia Supreme Court 275 in Lee, Quigley, 2008, str. 152

¹¹ Rudd, 2007, str. 27

¹² The Right to Information on Consular Assistance in the Framework of the Guarantees of the Due Process of Law, Advisory, odst. 114

¹³ Tamtéž, odst. 117

právní postavení zadrženého.¹⁴ Meziamerická komise pro lidská práva konstatovala, že porušení povinnosti informovat zadrženého o jeho právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy je zároveň závažným porušením práva zadrženého na spravedlivý proces. Poprava osoby, která byla zbavena práva na spravedlivý proces, je arbitrární zbavení života. To implikuje další porušení práva, a to práva na život.¹⁵

I.5 Důsledky porušení čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy

I.5.1 Vymezení

Zárukou dodržování všech povinností plynoucích z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy je čl. 36 odst. 2 Vídeňské úmluvy:

„Práva uvedená v odstavci 1 tohoto článku budou vykonávána v souladu se zákony a předpisy přijímajícího státu, avšak za předpokladu, že zákony a předpisy umožní plné uskutečnění cílů, pro které byla práva podle tohoto článku poskytnuta.“

I textace tohoto článku byla předmětem vyjednávání. Nejasným termínem, které otevírá cestu k široké soudní interpretaci, je „*umožní plné uskutečnění cílů*.“ Státy východního bloku namítaly, že čl. 36 odst. 2 Vídeňské úmluvy vyřadí vnitrostátní právo z aplikace a přisoudí cizím státním příslušníkům privilegované postavení. Evans, zástupce Velké Británie, který jakožto delegát navrhoval současné znění, Rumunské i Ukrajinské námitky odmítl. Protiargumentoval tím, že celý čl. 36 Vídeňské úmluvy upravuje práva cizích státních příslušníků, a proto je logické, že jejich postavení bude odlišné.¹⁶

SSSR zpochybňoval daný článek tradičním způsobem, a sice skrze suverenitu státu. Khlestov, jakožto zástupce SSSR upozorňoval na to, že čl. 36 Vídeňské úmluvy upravuje materii blízkou jak trestnímu právu hmotnému, tak procesnímu, což je už samo za hranicí předmětu úpravy Vídeňská úmluva. Odkazoval na původní návrh čl. 36 odst. 2 Vídeňské úmluvy. Z něj plynulo, že vnitrostátní právo bude vyřazeno z aplikace, pouze pokud zcela znemožní výkon práv dle čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.¹⁷

Je pravda, jak uvidíme později, že čl. 36 odst. 2 Vídeňské úmluvy omezuje stát ve výběru prostředků nápravy porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Na druhou stranu většina

¹⁴ Lee, Quigley, 2008, str 172

¹⁵ Tan Seng Kiah v. Queen, 2001, Northern Territories Court of Criminal Appeal 1, 160 Federal Law Reports 26, 42 in Lee, Quigley, 2008, str. 175

¹⁶ United Nations Conference on Consular Relations, 348

¹⁷ United Nations Conference on Consular Relations, 40

mezinárodních smluv o terorismu zakotvuje ustanovení velmi podobného charakteru¹⁸. Navíc se ujala praxe, kdy cizí státní příslušníci vznášejí nároky plynoucí z porušení čl. 36 Vídeňské úmluvy, jak bylo vidno na příkladech australských soudních rozhodnutí. I německý ústavní soud konstatoval, že porušení povinnosti informovat zadrženého o možnosti kontaktu s konzulárním úřadem vede k přezkumu odsuzujícího rozhodnutí.¹⁹

I.5.2 Způsoby nápravy porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy

Změna rozhodnutí²⁰

Co se týče změny rozhodnutí, je možno vysledovat dva přístupy amerických soudů. První přístup klade vyšší nároky na podmínky, za kterých bude rozhodnutí změněno. Je nutné prokázat, že by byla poskytnuta reálná pomoc konzulárního úřadu danému zadrženému, kdyby úřady postupovaly v souladu s čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Pokud to nebude prokázáno, nejsou naplněny podmínky pro změnu rozhodnutí.²¹ Druhý přístup takové prokázání nepožaduje. Stačí tedy pouhé prokázání porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.²²

Soudy budou ale předvídat, jak by se současná situace odlišovala od té, ve které by čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy porušen nebyl. V případě odpovědnosti státu je preferovaná cesta obnovení statutu *quo ante*. Jakmile je však porušen čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy, je obtížné vrátit se v čase a předstírat, že k odsouzení ale ani porušení nedošlo.²³

Vyloučení důkazních prostředků

Vyloučení důkazních prostředků získaných proti osobě, jejíž právo plynoucí z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy bylo porušeno, je druhým možným nástrojem nápravy. Nejvyšší soud USA však tuto cestu odmítl s tím, že Vídeňská úmluva nepředepisuje takovouto proceduru jako následek porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.²⁴

Co do důsledků podobně, ale co do argumentace rozdílně rozhodl kanadský soud. Rovněž tak odmítl vyloučit získané důkazní prostředky, přestože bylo porušeno právo plynoucí z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Důležité bylo, že zadržený se policii sám vydal.

¹⁸ Čl. 9 odst. 3 a 4 Mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu.

¹⁹ Lee, Quigley, 2008, str. 170

²⁰ Reversal of a conviction

²¹ Breard v. Greene

²² Torres v. Oklahoma

²³ Lee, Quigley, 2008, str. 174

²⁴ Sanchez-Llamas v. Oregon

Tím, dle názoru soudu, implicitně potvrdil, že chce odpovídat na otázky. I kdyby byl konzulární úřad řádně notifikován, zadržený by nejednal jinak.²⁵

Přesně obráceně rozhodl australský soud. Zadržený po zatčení požádal o notifikaci svého konzulárního úřadu a policie tak neučinila. Navíc během výslechu získala informaci, která byla následně použita proti zadrženému. Soud rozhodl tak, že pokud byl čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy porušen²⁶, je zadržení osoby protiprávní a jakékoliv výroky během výslechu mohou být vyloučeny jako nepřipustné. Důležitá byla úvaha, že by se zadržený daného kompromitujícího výroku nedopustil, byla-li by notifikace provedena a konzulární úřad měl možnost svému státnímu příslušníkovi poradit.²⁷

Konečně i britský soud vyloučil důkazní prostředky v případě dvou Libanonců pašující hašiš do Velké Británie. Údajně se vzdali práva na účast advokáta při výslechu. Před tím nebyli informováni o možnosti informovat svůj konzulární úřad. Soud dospěl k názoru, že oba zadržení by si počínali jinak, kdyby měli tlumočníka a mohli se rozhodnout, zda budou či nebudou odpovídat na otázky.²⁸

Ačkoliv americké soudy odmítají vylučovat důkazní prostředky získané v návaznosti na porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy, převažujícím přístupem je spíše přístup druhý. I německý ústavní soud instruoval soudní soustavu, aby vzala do úvahy tento prostředek nápravy.²⁹

II. Mexiko proti Spojeným státům americkým

II.1 Skutkový základ a nárok Mexika

V lednu roku 2003 Mexiko zažalovalo USA před MSD. Ve svém podání Mexiko tvrdí, že 52 osob mexického občanství bylo usvědčeno a odsouzeno k trestu smrti v trestních řízeních před americkými soudy. Mexiko se domáhá výroku, že Spojené státy americké zadržením, držením, souzením, odsouzením a uvězněním 52³⁰ osob mexické národnosti porušily právo Mexika na konzulární ochranu svých příslušníků tím, že bez prodlení neinformovaly mexické státní příslušníky o jejich právech plynoucích z čl. 36 Vídeňské úmluvy. Dále bez prodlení

²⁵ R v. Partak in Lee, Quigley, 2008, str. 156

²⁶ Austrálie dokonce povinnosti plynoucí z čl. 36 zakotvila do svého právního řádu.

²⁷ Tan Seng Kiah v. Queen, [2001], Northern Territories Court of Criminal Appeal 1, 160 Federal Law Reports 26, 41 in Lee, Quigley, 2008, str. 175

²⁸ R v. Van Axel and Wezer, Snaresbrook Crown Court, 31. May 1991 in Lee, Quigley, 2008, str. 176

²⁹ Quigley, Lee, 2008, str. 176

³⁰ Původní návrh Mexika obsahoval porušení povinnosti konzulární notifikace u 54 osob. Později však Mexiko svůj návrh u dvou osob stáhlo.

neinformovaly konzulární úřad o zadržení mexických státních příslušníků. Tím Americké orgány porušily svůj mezinárodněprávní závazek plynoucí z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy. Jak uvidíme později spojení „*bez prodlení*“ bude pro úvahy MSD zásadní.³¹

Dále Mexiko žádá soud, aby vyslovil, že čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy požaduje mimo konzulární notifikace i rozumnou možnost přístupu konzulárního úředníka k zadrženému, a to ještě před tím než dojde k jakémukoliv úkonu přijímajícího státu (tj. USA), který by mohl ohrozit práva zadrženého. Mexiko tvrdí, že má nárok na *restitutio in integrum* cestou obnovení statutu *quo ante*. To v praxi znamená, že veškerá řízení proti 52 mexickým státním příslušníkům mají být anulována a nová řízení by neměla být ovlivněna porušením čl. 36 Vídeňské úmluvy.³² Alternativním návrhem pro případ, že dosavadní řízení proti mexickým státním příslušníkům nebudou anulována, Mexiko požaduje, aby USA poskytly efektivní přezkum dosavadních řízení. Za efektivní přezkum přitom Mexiko nepovažuje cestu zmírnění trestu³³.

II.2 Jurisdikce MSD a námitky proti jurisdikci ze strany USA

Mexiko založilo jurisdikci MSD na čl. I Opčního protokolu týkajícího se povinného řešení sporů k Vídeňské úmluvě (dále jen „Opční protokol“). Vzhledem k tomu, že Mexiko tvrdí porušení čl. 36 Vídeňské úmluvy je naplněna hypotéza čl. I Opčního protokolu. Dle tohoto článku všechny spory vyplývající z interpretace či aplikace Vídeňské úmluvy spadají do jurisdikce MSD. MSD čelil čtyřem námitkám ze strany USA, které napadaly jurisdikci MSD.

První námitkou USA zpochybňovaly, že by MSD vůbec měl pravomoc posuzovat systém trestního soudnictví v USA. Dle názoru USA Mexiko po MSD požaduje dalekosáhlý a dlouhodobě neudržitelný zásah do systému americké trestní justice. MSD v zásadě souhlasil s USA, že bude nutno posoudit, jak se jednotlivé články soudní soustavy vypořádaly s mezinárodněprávním závazkem. To ale nijak nebrání MSD, aby posuzoval schopnost státu dostát svým závazkům. Nejedná se totiž stále o nic jiného než o interpretaci a aplikaci Vídeňské úmluvy a k tomu je MSD oprávněn (a povinen) dle čl. I Opčního protokolu.³⁴

Druhá jurisdikční námitka upozorňovala na fakt, že čl. 36 Vídeňské úmluvy nikterak nezužuje pravomoc USA zatknout cizího státního příslušníka. Proto je podle názoru USA nárok Mexika opět za hranicí jurisdikce MSD. MSD v této fázi, tj. ve fázi posuzování své

³¹ Avena, odst. 14

³² tamtéž

³³ Tzv. clemency proceedings.

³⁴ Avena, odst. 28

vlastní pravomoci rozhodnout spor, souhlasil s USA, avšak ponechal si rozhodnutí samotné otázky do okamžiku, kdy bude rozhodovat o hmotněprávních nárocích.³⁵

Mexiko ve svém podání požaduje *restitutio in integrum* a obnovení statusu *quo ex ante*. USA tento požadavek napadly s tím, že je na samotných USA, aby rozhodly, jakým způsobem provedou nápravu, bude-li shledáno porušení. Podle MSD bude opět záležet na tom, jak bude posouzena věcná stránka sporu.³⁶

Poslední jurisdikční námitka dopadla stejně. V ní se USA snažily zpochybnit, že čl. 36 Vídeňské úmluvy je lidským právem a součástí práva na spravedlivý proces. MSD opět odkázal na věcné posouzení sporu, protože na tomto argumentu staví Mexiko své podání a své nároky.

Spojené státy americké zpochybňovaly nárok Mexika ještě pěti námitkami nepřípustnosti. Druhou námitkou USA upozorňovaly na skutečnost, že jednotliví obvinění resp. odsouzení nevyčerpaly opravné prostředky, které jim poskytuje americký právní řád.³⁷ Konkrétně nenamítali právě nesoulad s čl. 36 Vídeňské úmluvy. MSD odlišil právo státu dle čl. 36 na notifikaci a právo jednotlivých obviněných informovat konzulární úřad státu, jehož jsou příslušníky. Mexiko právě nárokuje toto druhé právo, které existuje, ačkoliv nebyly jednotlivci vyčerpány všechny opravné prostředky.³⁸

Ani jedna z jurisdikčních námitek, jak vidno výše, nebyla úspěšná. Námitky nepřípustnosti, ačkoliv jsem se věnoval pouze jedné, rovněž nezpochybnilly pravomoc MSD věcně posoudit nároky Mexika.

II.3 Věcné posouzení

II.3.1 Problém souběhu amerického občanství s mexickým

První argument, kterým se snažily USA ubránit nárokům ze strany Mexika, spočívá v tvrzení, že některé z 52 osob nebyly pouze mexickými státními příslušníky, ale měly i americké státní občanství.³⁹ Ani jedna ze stran sporu pochopitelně nechtěla nést důkazní břemeno ohledně této skutečnosti. MSD odkázal na (nejen) mezinárodněprávní princip, který stanoví, že ten kdo tvrdí nějakou skutečnost, musí rovněž nést a unést důkazní břemeno ohledně této

³⁵ Avena, odst. 29

³⁶ Avena, odst. 31

³⁷ Avena, odst. 38

³⁸ Quigley, 2004

³⁹ Avena, odst. 53

skutečnosti.⁴⁰ Primárně bylo tedy na Mexiku prokázat, že všech 52 osob bylo mexickými státními příslušníky. Toto bylo doloženo a bylo na USA, aby prokázaly, že některé osoby měly i americké občanství.

Spojené státy americké se bránily tím, že veškeré důkazy drží ve skutečnosti v rukou druhá strana. Této námitce MSD nevyslyšel i proto, že USA neprokázaly ani to, že by mexické úřady nespolupracovaly při opatrování tohoto důkazu.⁴¹ USA tedy neunesly důkazní břemeno. Důsledkem bylo to, že veškeré další úvahy se budou týkat všech 52 osob.

II.3.2 Interpretace čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy

MSD, stejně jako jsem učinil výše, obecně poukázal na tři elementy interpretovaného ustanovení. Zaprvé obsahuje právo osoby být informován bez prodlení o svých právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy. Zadruhé obsahuje právo konzulárního úřadu být bez prodlení notifikován ohledně zadržení osoby, která je státním příslušníkem vysílajícího státu, pokud o to státní příslušník požádá. Konečně dle čl. 36 odst. 1 písm. b) musí přijímající stát (tj. USA) bez prodlení předat každou zprávu, kterou určila pro konzulární úřad osoba, která byla zadržena.⁴² V daném sporu šlo o první dva elementy příslušného ustanovení.

Právo zadrženého být informován o svých právech dle čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy bez zbytečného odkladu

Co se týče prvního práva plynoucího z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy, MSD konstatoval, že toto právo vzniká v okamžiku, kdy příslušné úřady zjistí, že zadržený je cizí státní příslušnost. Není-li toto s jistotou zjištěno, vzniká povinnost poskytnout informace v okamžiku, kdy vznikne určitá pravděpodobnost, že zadržená osoba je cizím státním příslušníkem. Jistý návod poskytují samotné USA ve své příručce o konzulární notifikaci. Jednou z indicií může být například neznalost angličtiny.⁴³

MSD přiznává, že je nutno posuzovat soulad či nesoulad úkonů příslušných orgánů případ od případu. Proto se pustil do rozboru všech 52 situací. Shledal, že pouze v jednom případě se Mexiku nepodařilo prokázat porušení povinnosti informovat zadrženého o svých

⁴⁰ Nicaragua v. United States of America, odst. 101

⁴¹ Avena, odst. 57

⁴² Avena, odst. 61

⁴³ Avena, odst. 63

právech. V 47 případech k informování zadržených o jejich právech na konzulární ochranu vůbec nedošlo.⁴⁴

Kruciální otázkou zůstává, zda ve zbylých čtyřech případech americké úřady informovaly zadrženého bez prodlení, jak to požaduje čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy.

Podle názoru mexických zástupců spojení „*bez prodlení*“ znamená okamžitě. Notifikace by měla proběhnout okamžitě po zadržení a před výsledkem. Důvod Mexiko spatřovalo v tom, že zadrženému musí být poskytnuta asistence konzulárního úřadu před tím, než zadržený učiní rozhodnutí, které by ho mohlo poškodit. Argumentačně založilo Mexiko svůj závěr na záznamech z dob přípravy Vídeňské úmluvy, tzv. *travaux préparatoires*. Původně byl přijímající stát povinen informovat zadrženého o jeho právech „*bez zbytečného odkladu*.“ Slovo „*zbytečného*“ bylo vypuštěno a nikdo nezpochybňoval názor SSSR a Japonska, že nyní je nutno informovat zadrženého „*okamžitě*.“ Proto, dle názoru Mexika, USA porušily svou informační povinnost ve všech čtyřech případech.⁴⁵

Spojené státy naopak navrhovaly, aby spojení „*bez prodlení*“ bylo vykládáno tak, že příslušné úřady informují zadrženého o jeho právech co nejdříve avšak s přihlédnutím k okolnostem. Lhůta pro informování zadrženého se pohybuje od 24 do 72 hodin.⁴⁶

MSD nejdříve konstatoval, že Vídeňská úmluva neobsahuje žádnou definici „*bez prodlení*“. MSD tedy musel použít interpretační pravidla plynoucí z čl. 31 a 32 Vídeňské úmluvy o smluvním právu. Různé jazykové verze Vídeňské úmluvy používají jiný termín a co víc i s jiným významem. Účel čl. 36 však spočívá v tom, že zadržený má mít právo komunikovat se svým konzulárním úřadem. Nikde není stanoveno, že by konzulární úřad měl vystupovat jako zástupce zadrženého nebo že by měl nějakým způsobem zasahovat do trestního řízení. Proto MSD nesouhlasí s argumentací Mexika, že povinnost informovat zadrženého vzniká hned po zadržení a ještě před výsledkem.⁴⁷

Ani okolnosti vzniku Vídeňské úmluvy, tzv. *travaux préparatoires*, nepodporovaly argumentaci Mexika. Při vzniku Vídeňské úmluvy padaly různé návrhy, ale žádný delegát

⁴⁴ Avena, odst. 76

⁴⁵ Avena, odst. 78 - 80

⁴⁶ Avena, odst. 82

⁴⁷ Avena, odst. 83 - 85

nenavrhl, že by povinnost přijímajícího státu informovat zadrženého měla vzniknout okamžitě po zadržení.⁴⁸

Přesto USA porušily svůj závazek ve všech čtyřech případech, u kterých přetrvávala pochybnost. Juárez byl dokonce informován o svých právech na konzulární ochranu už 40 hodin po zatčení. Pochybnosti ohledně státní příslušnosti Juáreze však vznikly okamžitě po zadržení. Právo na to být informován tedy vzniklo hned po zadržení a 40ti hodinové prodlení již založilo porušení článku 36 odst. 1 písm. b).⁴⁹

Zajímavý dissent týkající se daného problému napsal soudce Tomka. Podle jeho názoru vázat okamžik vzniku povinnosti informovat zadrženého na zjištění skutečnosti, že zadržený je cizí státní příslušník, snižuje standard ochrany zadržené osoby. Navrhuje, aby každý zadržený byl informován, že pokud je cizí státní příslušník má práva plynoucí z čl. 36 Vídeňské úmluvy.⁵⁰ Ostatně na to upozornil již MSD, když konstatoval, že v některých státech se již toto poučení o právech stalo součástí tzv. *Miranda rule*^{51 52}.

Právo konzulárního úřadu být bez prodlení notifikován o zadržení příslušníka státu daného konzulárního úřadu

Vzhledem k výše uvedené argumentaci je zřejmé, že není možné určit přesný okamžik či lhůtu, do kdy musí být povinnosti plynoucí z čl. 36 Vídeňské úmluvy splněny. MSD proto posuzoval případy jednotlivých potenciálních porušení čl. 36 odst. 2 písm. b). Nakonec dospěl k názoru, že povinnost amerických orgánů notifikovat mexický konzulární úřad nebyla porušena pouze dvakrát.

V prvním případě MSD shledal, že zadržený byl informován o svých právech (třebaže opožděně), ale odmítl možnost notifikace svého konzulárního úřadu.⁵³ Ve druhém případě byl konzulární úřad notifikován pět dní (celkem tři pracovní dny) po zadržení mexického státního příslušníka. MSD uzavřel s tím, že za daných podmínek šlo o včasné poskytnutí konzulární notifikace⁵⁴. Ve všech ostatních případech došlo k méně či více flagrantnímu porušení povinnosti konzulární notifikace.

⁴⁸ Avena, odst. 86

⁴⁹ Avena odst. 89

⁵⁰ Quigley, 2004

⁵¹ *Miranda rule* je souhrn informací, které jsou poskytnuty zadrženému jako např. poučení o právu nevypovídat, právu mít advokáta během výslechu a právu na advokáta *ex offio*.

⁵² Avena, odst. 64

⁵³ Avena, odst. 93

⁵⁴ Avena, odst. 97

Porušení povinnosti konzulární notifikace vede k dalšímu závěru. Práva plynoucí z čl. 36 odst. 1 písm. a) i c) jsou závislá na splnění povinnosti konzulární notifikace. Tím, že USA porušily tuto povinnost, zároveň porušily i práva plynoucí z ostatních pododstavců čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.⁵⁵

II.3.3 Právní důsledky porušení čl. 36 Vídeňské úmluvy

Obecně lze říci, že principem mezinárodního práva co se týče důsledků porušení závazku plynoucího z něj, je reparace adekvátní.⁵⁶ Co je adekvátní reparací, MSD vyložil již dříve⁵⁷. Reparace musí zhojit (v co nejvyšší míře) veškeré důsledky protiprávního aktu a nastolit situaci, která by existovala, nedošlo-li by k tomuto protiprávnímu aktu.⁵⁸ Ještě konkrétnější byl MSD v případě LaGrand. Konstatoval, že pouhá omluva pro porušení institutu konzulární notifikace není dostatečná. Nicméně stále existují různé způsoby, jakým nápravy dosáhnout, a volba mezi těmito prostředky musí být ponechána tomu, kdo závazek porušil.⁵⁹

Neuznání nároku Mexika na *restitutio in integrum*

Jak jsem již uvedl, Mexiko požaduje v návaznosti na porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy *restitutio in integrum* cestou obnovení statutu *quo ante*. V praxi by to znamenalo anulování všech dosavadních řízení.

Jako argument použilo Mexiko předchozí rozhodnutí MSD⁶⁰, ve kterém MSD nařídil zrušení zatykače pro porušení imunity konžského ministra zahraničí. V případě Avena se však tento precedent neaplikoval, protože právě legálnost či nelegálnost vydání zatykače proti osobě požívající imunitu byla meritem věci, zatímco v případě Avena je nutno nalézt jinou formu reparace.⁶¹

Ani další mexický argument spočívající v tom, že institut konzulární notifikace patří mezi základní práva, nebyl vyslyšen. MSD se odmítl tímto argumentem konkrétně zabývat, protože to nebylo nutné. V obecné rovině však naznačil, že právo na konzulární notifikaci by mezi lidská práva nezařadil.⁶²

⁵⁵ Avena, odst. 106

⁵⁶ Avena, odst. 119

⁵⁷ Factory at Chorzów, Jurisdiction, str. 21

⁵⁸ Factory at Chorzów, Jurisdiction, 1927, str. 47

⁵⁹ Avena, odst. 120

⁶⁰ Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)

⁶¹ Avena, odst. 123

⁶² Avena, odst. 124

Na všechny zmíněné návrhy Mexika logicky navazoval poslední aspekt *restitutio in integrum*. Mexiko požadovalo, aby byly vyloučeny jako nepřípustné důkazy veškeré výroky či přiznání mexických státních příslušníků učiněné před tím, než byli (dříve či později) informováni o svých právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.⁶³ Vzhledem k odmítnutí všech předchozích návrhů na obnovení statutu *quo ante* není odmítnutí tohoto posledního argumentu překvapením.⁶⁴

Řádný přezkum řízení, ve kterých byl porušen čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy

MSD zamítl všechny nároky Mexika na *restitutio in integrum*. Muselo být tedy přikročeno k alternativnímu návrhu Mexika, totiž že USA musí poskytnout řádný přezkum všech řízení, ve kterých byl porušen čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy. V tomto alternativním návrhu Mexiko žádá MSD, aby rozhodl, že institut zmírnění trestu není dostatečným prostředkem nápravy porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.

USA zastávají názor, že výběr prostředků reparace má být ponechán jim a jejich systému trestního soudnictví. Konstatují, že návrh Mexika ohledně institutu zmírnění trestu není konzistentní s rozhodnutím MSD ve věci LaGrand, protože žádá MSD, aby stanovil konkrétní povinnost USA.⁶⁵

Jedním z institutů, který stojí v cestě řádnému přezkumu všech dosavadních řízení, je institut procesního zákazu novot⁶⁶, který ovládá americký systém trestního soudnictví. Spočívá v tom, že jakákoliv námitka ohledně porušení práva obžalovaného musí být vznesena před soudem první instance. Jakmile by tedy námitka porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy byla vznesena před soudem první instance, může odvolací soud snadno přezkoumat, zda rozhodnutí soudu první instance nebylo tímto porušením ovlivněno. Naopak pokud obžalovaný námitku porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy nevznesl, právě institut procesního zákazu novot zabraňuje odvolacímu soudu vzít nově tuto námitku do úvahy.⁶⁷

MSD uvedl, že právě institut procesního zákazu novot, jak ji popsal dokonce i zástupce USA během slyšení, odebírá obžalovanému právo na efektivní obranu⁶⁸. Není možné po obžalovaném žádat, aby vznesl námitku porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy, tzn. neinformování zadrženého, hned při slyšení u soudu prvního stupně, obzvláště byla-li právě

⁶³ Avena, odst. 126

⁶⁴ Avena, odst. 127

⁶⁵ Avena, odst. 132

⁶⁶ Uvědomuji si, že jde o značně nepřesný překlad. Anglicky se tento institut nazývá „default rule.“

⁶⁷ Avena, odst. 133

⁶⁸ Avena, odst. 134

informační povinnost porušena tak flagrantním způsobem a obžalovaný často o svém právu plynoucím z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy neví.

Co se týče institutu zmírnění trestu, USA argumentovaly, že institut zmírnění trestu je dostatečným prostředkem přezkumu dosavadních řízení. USA uváděly, že zmírnění trestu není pouhou milostí, ale je integrální součástí systému trestního soudnictví bez ohledu na to, že jde o ve skutečnosti institut exekutivní. Je schopen napravit pochybení soudnictví, protože není vázán již zmíněným institutem procesního zákazu novot. Není ani omezen zásadami soudního přezkumu a umožňuje zohlednit okolnosti, které v soudním přezkumu nelze vzít v potaz.⁶⁹

Mexiko na druhou stranu žádalo, aby byl přezkum garantován soudní složkou moci jakožto zárukou spravedlivého soudního procesu. Dle názoru Mexika je institut zmírnění trestu nedostatečným právě proto, že postrádá kvality soudního přezkumu a sám soudnímu přezkumu nepodléhá.⁷⁰

MSD uznal, že v případě LaGrand bylo rozhodnuto, že výběr mezi prostředky nápravy má být ponechán USA. I námitce USA, že zmírnění trestu je integrální součástí systému trestního soudnictví USA, bylo přisvědčeno. Nicméně dle názoru MSD není podstatné, zda institut zmírnění trestu je či není integrální součástí právního řádu USA. Krucální otázkou je, zda institut zmírnění trestu splňuje podmínky řádného přezkumu pochybení amerických orgánů při plnění povinností plynoucích z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy.⁷¹

Právě na tomto bodě argumentace USA ztroskotala. MSD bohužel bez dalšího konstatoval, že institut zmírnění trestu, tak jak je v USA aplikován, není schopen zajistit řádný přezkum dosavadních řízení proti mexickým státním příslušníkům. Nicméně výběr způsobu, kterým by USA měly dosáhnout nápravy porušení čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy, je pořád v pravomoci USA.⁷²

⁶⁹ Avena, odst. 137

⁷⁰ Avena, odst. 135

⁷¹ Avena, odst. 142

⁷² Avena, odst. 143

III. Případ Medellín - události po rozhodnutí ve věci Avena

III.1 Stručný sled událostí následující po rozhodnutí MSD ve věci Avena

Pro lepší přehlednost sledu událostí po rozhodnutí MSD si dovoluji události stručně shrnout. Následně jednotlivé kroky rozpracuji.

Krátce po rozhodnutí MSD ve věci Avena podal Medellín žádost o přezkum svého případu k Nejvyššímu soudu USA. Medellín byl jednou z 52 osob⁷³, jejichž osud byl ve věci Avena ve hře. Byl mexickým státním příslušníkem žijícím od svého dětství v USA. Odsouzen byl za brutální znásilnění a vraždu dvou nezletilých dívek. Jeho dovolání přes institut *a certiorari* prošlo a Nejvyšší soud USA slíbil, že se bude případem zabývat. V USA institut *a certiorari* umožňuje Nejvyššímu soudu USA, aby si vybral, kterým případem se bude zabývat.

Prezident Bush zaslal memorandum texaskému nejvyššímu státnímu zástupci.⁷⁴ V něm ho vyzývá, aby soudní soustavy jednotlivých států rozhodovaly v souladu s rozhodnutím ve věci Avena. USA následně odstoupily od Opčního protokolu, na jehož základě byla založena jurisdikce MSD.

Nejvyšší soud USA dovolání Medellínina, ačkoliv zaručil, že se jím bude zabývat, následně odmítl s tím, že jeho rozhodnutí bylo předčasné. Medellín se totiž mezitím odvolal k texaskému, tj. soudu nikoliv federálnímu, trestnímu odvolacímu soudu⁷⁵. Tento odvolací soud Medellínovo odvolání zamítl s tím, že prezidentovo memorandum není způsobilé dle Ústavy Spojených států zasáhnout do soudní moci.

Nejvyšší soud USA již podruhé zaručil, že se bude případným dovoláním Medellínina zabývat. V roce 2008 rozhodl ve prospěch Texasu, a sice tak, že Texas není vázán ani rozhodnutím MSD ve věci Avena, ani prezidentovo memorandem. Mexiko znovu stálo před MSD. Tentokrát žádalo o vysvětlení, jak interpretovat rozhodnutí ve věci Avena. MSD opět rozhodl tak, že USA musí poskytnout řádný přezkum všech dosavadních řízení. Přes toto rozhodnutí, přes poslední pokusy Medellínina o přezkum svého případu, byl Medellín v srpnu roku 2008 popraven.

⁷³ Avena, odst. 16

⁷⁴ Attorney general.

⁷⁵ Texas Court of Criminal Appeals.

III.2 Bushovo memorandum nejvyššímu státnímu zástupci a jeho důsledky

V reakci na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci Sanchez-Llamas v. Oregon, které bylo předzvěstí všech problémů implementace rozhodnutí MSD ve věci Avena, adresoval v únoru roku 2005 prezident Bush memorandum nejvyššímu státnímu zástupci Mexika.

V něm konstatoval, že USA jsou stranou Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích a Opčního protokolu, který dává MSD pravomoc rozhodovat spory vyplývající z interpretace a aplikace Vídeňské úmluvy. Dále v něm uložil soudním soustavám jednotlivých států rozhodovat v souladu s rozhodnutím MSD ve věci Avena, jakožto projev zdvořilosti vůči mezinárodnímu společenství. Autoritu odvozoval z Ústavy Spojených států amerických a z povinnosti dodržovat mezinárodní závazky.⁷⁶

Reakce úřadu nejvyššího státního zástupce Texasu na sebe nenechala dlouho čekat. Mluvčí nejvyššího státního zástupce Grega Abbotta uvedl, že žádný mezinárodní soud nemůže nahradit zákony státu Texas a zákony USA. Zpochybnil i pravomoc prezidenta, jakožto hlavy exekutivní složky moci, vydávat nařízení tohoto typu.⁷⁷

Poté, co Bush zaslal své memorandum texaskému nejvyššímu zástupci, Medellín podal odvolání k texaskému trestnímu odvolacímu soudu. Před tím mu bylo, jak jsem uvedl, Nejvyšším soudem zaručeno, že se bude dovoláním zabývat. Tato záruka byla stažena. Stažena byla právě z toho důvodu, že čtyři dny před ústním jednáním před Nejvyšším soudem, podal Medellín odvolání k texaskému odvolacímu trestnímu soudu. Dále měl Nejvyšší soud USA za to, že i Bushovo memorandum přiměje texaský soud k rozhodnutí souladnému s rozhodnutím MSD ve věci Avena, tedy že texaský soud poskytne přezkum dosavadního řízení Medellína před texaskými soudy.⁷⁸

III.3 Odstoupení USA od Opčního protokolu

Na začátku května roku 2005 vláda USA odstoupila od Opčního protokolu. Mluvčí úřadu Adam Ereli byl na tento krok dotazován během tiskové konference. Poměrně obsáhlou odpověď poskytl na otázku, zda se jedná o pokračování unilateralismu USA ve vztahu k mezinárodním závazkům.

Uvedl, že odstoupení od Opčního protokolu rozhodně neznačí, že by USA byly méně zavázány mezinárodnímu společenství či že by měly v úmyslu nedostát svým mezinárodním

⁷⁶ Memorandum for the Attorney General, 2005

⁷⁷ LIPTAK, Adam. U.S. Says It Has Withdrawn From World Judicial Body.

⁷⁸ Medellín v. Dretke, Dismissing Certiorari

závazkům. Dle Ereliho je tomu přesně naopak. USA jsou stále stranou Vídeňské úmluvy a USA budou plnit všechny své mezinárodní závazky. Odkázal na memorandum prezidenta s tím, že soudní soustava na úrovni států bude rozhodovat v souladu s rozhodnutím MSD ve věci Avena.⁷⁹

Na otázku, jaké byly důvody odstoupení od Opčního protokolu, Erelí upřímně konstatoval, že USA s rozhodnutím ve věci Avena nesouhlasí. Při podepisování Opčního protokolu USA nepočítaly s takovýmto vývojem a s takovou mírou zásahu do suverenity státu. Dále prezentuje názor, podle kterého se z MSD stane odvolací instance v okamžiku, kdy se jakémukoliv odsouzenému nebude rozhodnutí líbit.⁸⁰

Zda USA budou i nadále plnit své závazky plynoucí z Vídeňské úmluvy uvidíme dále. Jak je ale patrné již z předchozího výkladu, memorandum prezidenta Bushe rozhodně nezpůsobilo to, že by soudy na úrovni států začaly rozhodovat v souladu s rozhodnutím MSD ve věci Avena. Určitě ale nelze souhlasit s tím, že USA odstupuje od svých mezinárodních závazků. Je sice pravda, že USA pořád jsou stranou Vídeňské úmluvy. Nicméně již neexistuje „procesní podvozek“, díky němuž by se závazky z Vídeňské úmluvy vyplývající daly vynutit. USA jsou tedy nežalovatelné a jakékoliv závazky nevymahatelné.

Na zajímavý aspekt je upozorněno na blogu *Opinio Juris*⁸¹. Dle čl. 54 Vídeňské úmluvy o smluvním právu je možno od smlouvy odstoupit, pouze pokud je to „*v souladu s ustanovením smlouvy; nebo kdykoliv se souhlasem všech stran po poradě s ostatními smluvními státy.*“ Opční protokol ustanovení o odstoupení neobsahuje. I kdyby byl naplněn čl. 56 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, a sice že „*je potvrzeno, že bylo úmyslem stran připustit možnost výpovědi nebo odstoupení; nebo právo smlouvu vypovědět nebo od ní odstoupit lze vyvodit z povahy smlouvy,*“ USA nesplnily povinnost oznámit odstoupení dvanáct měsíců předem. Je pravda, že USA nejsou stranou Vídeňské úmluvy o smluvním právu, přesto i dle vyjádření vlády, USA považují ustanovení Vídeňské úmluvy o smluvním právu jako závazné skrze zvykové mezinárodní právo.⁸² Rovněž tak se zdá zvláštní, proč

⁷⁹ Daily Press Briefing, 2005, 10. března

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ *Opinio Juris*, U.S. Withdraws From ICJ Jurisdiction Over Consular Relations Claims

⁸² U.S.Department of State. Vienna Convention on the Law of Treaties : Is the United States a party to the Vienna Convention on the Law of Treaties?

prezident Bush ve svém memorandu vyzývá nejvyššího státního zástupce, aby zajistil soulad s rozhodnutím ve věci Avena, když následně odstupuje od Opčního protokolu.⁸³

III.4 Rozhodnutí texaského trestního odvolacího soudu

Přijmeme-li jistá zjednodušení, Medellín měl ve svém odvolání k texaskému trestnímu odvolacímu soudu dva požadavky. Zaprvé měl soud rozhodnout, že rozhodnutí v řízení vedeném proti Medellínovi před americkými soudy má být přezkoumáno pro porušení čl. 36 odst. 1 písm. b), a sice neposkytnutí poučení o právech plynoucích z tohoto článku a neinformování konzulárního úřadu o Medellínově zadržení. Z tohoto porušení vyplývá i nedostatečná asistence konzulárního úřadu a nesprávně vedená obhajoba. Zadruhé rozhodnutí ve věci Avena má být respektováno jako projev mezinárodní zdvořilosti a v zájmu jednotné interpretace mezinárodní smlouvy.⁸⁴ Soud návrh Medellíná zamítl mj. ze dvou důvodů, které jsou v přímém rozporu s rozsudkem ve věci Avena, a proto jsou nejzajímavější.

Zaprvé Medellínovy nároky nemohly být uplatněny z důvodu procesního zákazu novot. Medellín odkazoval na rozhodnutí ve věcech LaGrand a Avena s tím, že právě procesní zákaz novot je v rozporu s Vídeňskou úmluvou.⁸⁵ Texaský soud tento závěr a argument nijak nerozporoval. Nicméně odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci Breard v. Greene.⁸⁶ V tomto rozhodnutí, ještě před rozhodnutími ve věcech LaGrand i Avena, Nejvyšší soud USA formuloval názor, že i ústavní nároky mohou být odepřeny z důvodu zákazu procesních novot. Dle názoru texaského odvolacího soudu pouze Nejvyšší soud USA může překonat své rozhodnutí, a protože se tak nestalo, musí texaský odvolací soud následovat tento precedent.⁸⁷

Zadruhé, i kdyby Medellín nečelil procesnímu zákazu novot, práva plynoucí z čl. 36 Vídeňské úmluvy nejsou individuálně vynutitelná. Texaský odvolací soud opět souhlasil s tím, že rozhodnutí MSD ve věcech LaGrand i Avena⁸⁸ přímo formulují závěr, že práva plynoucí z čl. 36 Vídeňské úmluvy jsou individuálně vynutitelná. Nicméně opět odkázal na rozhodnutí nadřízených soudů. Texaský odvolací soud konstatoval, že pouze soudy této úrovně nebo Nejvyšší soud USA jsou způsobilé změnit toto rozhodnutí.

Medellín podal tedy dovolání k Nejvyššímu soudu USA.

⁸³ Quigley, 2009, str. 672

⁸⁴ Medellín v. Dretke

⁸⁵ Avena, odst. 110 - 113

⁸⁶ Breard v. Greene, str. 375

⁸⁷ Medellín v. Dretke

⁸⁸ Avena, odst. 40

III.5 Medellín v. Texas před Nejvyšším soudem USA

III.5.1 Vymezení

Nejvyšší soud si musel odpovědět na dvě otázky. Nejdříve, zda rozhodnutí MSD ve věci Avena je přímo závazné jako vnitrostátní právo USA a zda jsou soudy při rozhodovací činnosti tímto rozhodnutím vázány. Zadruhé si Nejvyšší soud USA pokládá otázku, jakou mírou závaznosti je vybaveno prezidentovo memorandum, o němž jsem psal výše, a zda je způsobilé zavázat státy zajistit přezkum řízení vedených proti cizím státním příslušníkům.⁸⁹

III.5.2 Evropská unie jako *amici curiae*

Amicus curiae je ve volném překladu tzv. přítel soudu. Je to osoba, která není ani jednou stranou sporu, ale poskytuje soudu svoji argumentaci ohledně probíhající kauzy. Evropská unie zaslala svoje stanovisko právě Nejvyššímu soudu USA, ve kterém *de facto* vyzývá Nejvyšší soud, aby rozhodl ve prospěch Medellína.

V odůvodnění, proč EU vstupuje do řízení jako *amicus curiae*, EU konstatuje, že dodržování mezinárodních smluv a z nich vyplývajících práv považuje za zásadně důležité. Chtěla by tedy soudu poskytnout svůj pohled na věc.

EU argumentovala, že osoba, která je odsouzena, aniž byla informována o svých právech plynoucích z čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy, musí mít příležitost takové odsouzení napadnout u soudu. Podle názoru EU jde o přímo účinné právo jednotlivce i státu. Dále je institut procesního zákazu novot v rozporu s rozhodnutím ve věci LaGrand i Avena.⁹⁰

Jak následně uvidíme, Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí argumentaci EU jakožto *amicus curiae* vzal do úvahy s tím, že EU jasně podporuje stanovisko Medellína. Argumenty EU Nejvyšší soud USA vyvrací. Musíme si uvědomit, že Německo řešilo velmi podobný problém v případě LaGrand. Tam bylo stranou sporu, rovněž tak vyhrálo a současný vývoj v USA rozhodně Německu jakožto vítězi sporu ve věci LaGrand nevyhovuje.

III.5.3 Závaznost rozhodnutí ve věci Avena

Nejvyšší soud USA souhlasil s tím, že jakékoliv rozhodnutí MSD je mezinárodním závazkem USA. Taková skutečnost však neodpovídá na otázku vnitrostátního dopadu rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že MSD se věnoval výkladu Vídeňské úmluvy, jakožto mezinárodní

⁸⁹ Medellín v. Texas

⁹⁰ The European Union and Members of the International Community. *Brief of Amici Curiae in Support of Petitioner*. NO. 06-984. 2008.

smlouvy, celou první otázku je možno ještě rozvinout do podotázky, jakou míru závaznosti má samotná Vídeňská úmluva. Za východisko můžeme považovat čl. VI americké ústavy:

„Tato ústava, zákony Spojených států vydané na jejím základě, jakož i všechny smlouvy, které jsou nebo budou uzavřeny jménem Spojených států, jsou vrcholným právem země; soudci všech států jsou jimi vázáni, i kdyby se v ústavě či zákonech jiného státu vyskytla protikladná ustanovení.“⁹¹

Mohlo by se tedy zdát, že i všechny smlouvy uzavřeny USA jsou závazné a mají vyšší právní sílu než zákony jednotlivých států. Mezinárodní smlouvy, jak soud podotkl, můžeme rozdělit na smlouvy s přímými a nepřímými účinky.⁹² Pro druhé řečené platí, že je třeba ještě legislativního aktu, kterým se závazek či právo ze smlouvy plynoucí stane přímo součástí vnitrostátního práva a vnitrostátní soudy, včetně soudů na úrovni států (v případě federativního uspořádání) jsou povinny ho aplikovat. Pro smlouvu s přímými účinky platí, že je závazná bez dalšího. V tomto odkázal Nejvyšší soud USA na předchozí rozhodnutí⁹³, ve kterém soud uzavřel, že čl. 36 Vídeňské úmluvy nemá přímý účinek a nemá tedy aplikační přednost před právem států, konkrétně před institutem procesního zákazu novot. Z toho vyplývá, že minimálně čl. 36 Vídeňské úmluvy není přímo účinný a bylo by potřeba implementačního aktu Kongresu, aby se přímo účinným stal.

Pro závaznost rozhodnutí MSD ve věci Avena bylo tedy třeba hledat jiný zdroj. Nejvyšší soud USA interpretoval Opční protokol, čl. 94 Charty OSN a Statut MSD. Předchozí řečené o přímo a nepřímo účinných mezinárodních smlouvách mějme však pořád na paměti.

Opční protokol je dle názoru Nejvyššího soudu USA pouhé řešení pravomoci⁹⁴. Pouze stanovuje, že veškeré spory plynoucí z interpretace či aplikace Vídeňské úmluvy spadají výlučně do pravomoci MSD. Opční protokol neříká nic o účincích ani o vykonatelnosti rozhodnutí MSD.⁹⁵

Zajímavější již byla interpretační gymnastika v případě čl. 94 Charty OSN, jehož první odstavec stanovuje:

„Každý člen Organizace se zavazuje, že se podrobí rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v každém sporu, v kterém je stranou.“

⁹¹ „This Constitution, and the Laws of the United States which shall be made in Pursuance thereof; and all Treaties made, or which shall be made, under the Authority of the United States, shall be the supreme Law of the Land; and the Judges in every State shall be bound thereby, any Thing in the Constitution or Laws of any state to the Contrary notwithstanding.“

⁹² Self-executing a non-self-executing.

⁹³ Sanchez-Llamas v. Oregon

⁹⁴ Bare grant of jurisdiction

⁹⁵ Medellín v. Texas

MSD se ztotožnil s interpretací, kterou nabídla exekutiva jako *amicus curiae* již při prvním avizovaném ale následně odvolaném řízení o Medellínově dovolání⁹⁶. Dle této interpretace sousloví „se zavazuje“ neznamená, že rozhodnutí MSD bude mít dopad na vnitrostátní právo jednotlivých signatářů Charty OSN. Formulace čl. 94 Charty OSN spíše naznačuje, že vlády jednotlivých států jsou povinny přijmout určité kroky k dodržování závazků, které mohou být předmětem sporu před MSD. Jinými slovy, Nejvyšší soud USA uzavírá, že Charta OSN je ujednání mezi dvěma nezávislými státy, jejíž dodržování závisí na zájmech a cti vlád jednotlivých signatářů.⁹⁷

Posledním interpretovaným předpisem byl Statut MSD. Nejvyšší soud USA konstatoval, že pouze státy mohou být stranami sporu před MSD. Rozhodnutí MSD jsou závazné pouze jakožto součást mezinárodního práva, takže pouze mezi státy a navíc pouze mezi státy, které jsou stranami jednoho konkrétního sporu. Jako podpůrný argument si Nejvyšší soud USA vypůjčil praxi všech 47 signatářů Opčního protokolu. Ani jeden ze signatářů nechápe rozhodnutí MSD jako závazné pro orgány aplikující vnitrostátní právo.

Nejvyšší soud tedy tuto argumentační větev opustil s tím, že nelze nalézt žádný legální základ pro přímou účinnost Vídeňské úmluvy. Rozhodnutí MSD rovněž tak postrádají přímý účinek, protože relevantní ustanovení mezinárodních smluv, z nichž plyne jurisdikce MSD, nejsou přímo účinná.

III.5.4 Bushovo memorandum a jeho závaznost

Nejvyšší soud USA uznal, že prezident hraje významnou roli při řešení otázek zahraniční politiky i včetně řešení souladu vnitrostátního práva jednotlivých států s rozhodnutími MSD. Nicméně jeho úkony musí mít základ v Ústavě a příslušném úkonu Kongresu. Soud aplikoval tříbodový test, kterým se analyzuje pravomoc prezidenta ke konkrétním úkonům.

1. Jedná-li prezident na základě implicitního či explicitního zmocnění Kongresu, jeho pravomoc je nejvyšší.
2. Jedná-li prezident bez zmocnění Kongresu či dokonce navzdory odmítnutí zmocnění, ocitá se v šedé zóně⁹⁸ a má jenom pravomoci, které mu přísluší, přičemž platí, že v této oblasti není jisté, zda tou samou pravomocí nedisponuje Kongres.

⁹⁶ Brief as Amicus Curiae Supporting Responent

⁹⁷ Medellín v. Texas

⁹⁸ Zone of twilight

3. Jedná-li prezident přímo v rozporu s implicitním či explicitním zmocněním Kongresu, jeho pravomoc je nejmenší.

Vzhledem k tomu, že všechny výše uvedené mezinárodní smlouvy Nejvyšší soud USA považoval za nepřímo účinné, nikoho nepřekvapí, že Bushovo memorandum nespadne do první kategorie uvedeného testu. Nepřímo účinné mezinárodní smlouvy pro svojí přímou závaznost potřebují implementaci skrze Kongres. K této implementaci nedošlo. Vzhledem k těmto skutečnostem Nejvyšší soud USA odmítl argumentaci, že prezident jednal na základě zmocnění Kongresu.

Navíc, Nejvyšší soud USA dovodil, že příslušné smlouvy byly Kongresem přijímány implicitně jako nepřímo účinné. Tato skutečnost může být považována za implicitní zákaz, aby prezident mezinárodní závazky z těchto smluv a rozhodnutí MSD na jejich základě vystavěné skrze memoranda implementoval jako vnitrostátní právo. Tím by se jednání prezidenta již přehouplo do třetí kategorie uvedeného testu.⁹⁹

Nejvyšší soud dále odmítl argument, že prezident má právo vydat memorandum tohoto typu plynoucí z americké ústavy. Medellín dovozoval tuto pravomoc z pravomoci prezidenta jednat ve věcech zahraniční politiky, konkrétně v urovnávání sporů s jinými státy. Nejvyšší soud USA rozlišil tento případ od případů předchozích. V předchozích případech prezident také z pozice šéfa exekutivy urovnával spory mezi americkými občany a zahraničními vládami. Pravomoc toto činit byla dovozována z nepřerušované, systematické praxe prezidenta, která nikdy nebyly Kongresem ani nikým jiným zpochybňována. Z této praxe bylo lze dovodit implicitní souhlas Kongresu s takovým konáním prezidenta. V případě diskutovaného Bushova memoranda šlo však o něco jiného. Dle názoru Nejvyššího soudu USA šlo o bezprecedentní čin, který zasahoval hluboko do politických pravomocí státu a nutil státní soustavu soudů znovuotevřít trestní řízení a neaplikovat právo vlastního státu.¹⁰⁰

III.5.5 Shrnutí a kritika

Jak vidno, Nejvyšší soud USA dovolání Medellína v březnu roku 2008 zamítl. Na obě otázky, jak jsem je vymezil shora, Nejvyšší soud USA odpověděl negativně. Práva plynoucí z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy nejsou přímo účinné. Rozhodnutí MSD rovněž tak nemají přímý účinek, protože mezinárodní smlouvy, na nichž je jurisdikce MSD založena, jsou také

⁹⁹ Medellín v. Texas

¹⁰⁰ Tamtéž

nepřímo účinné. Bushovo memorandum není způsobilé žádnou ze jmenovaných skutečností změnit.

Z toho, že Nejvyšší soud USA rozhodl tímto způsobem, je zřejmé, že se výrazně zužuje jakýkoliv vnitrostátní dopad mezinárodních smluv. Rozhodnutí ve věci Medellín vlastně zakládá implicitní domněnku, že mezinárodní smlouvy nejsou přímo účinné, jakmile chybí implementace mezinárodní smlouvy do vnitrostátního právního řádu. To je obzvláště problematické, uvažíme-li, že USA jsou stranou zhruba 70 mezinárodních smluv s obdobným protokolem, jakým je Opční protokol. Nejvyšší soud byl ve vztahu k této námitce vznesené v disentu Breyerse nepřesvědčivý, což bude komplikovat vyjednávání o zakotvení řešení sporů v mezinárodních smlouvách.¹⁰¹

Rozhodnutí ve věci Medellín se může jevit, jako rozhodnutí podporující demokracii, protože konečné slovo ohledně toho, co bude vnitrostátním právem a co nikoliv, ponechává Kongresu. Nejvyšší soud USA se ale sám sebe ani nezeptal, jak je tato pravomoc Kongresu v souladu s konceptem federalismu.¹⁰² Tato otázka byla v amerických akademických kruzích diskutována a ještě není vyřešena.¹⁰³

III.6 Události po rozhodnutí ve věci Medellín v. Texas

III.6.1 Mexiko znovu před MSD

Popravě Medellína již nestálo nic v cestě a byla nařízena na začátek srpna roku 2008. Vzhledem k tomu, že další čtyři Mexičané měli být brzy popraveni, protože jejich poprava byla rovněž nařízena, obrátilo se v červenci roku 2008 Mexiko opět na MSD. Mexiko žádalo MSD, aby vyjasnil interpretaci rozhodnutí ve věci Avena a jako předběžnou otázku navrhl, aby MSD nařídil zastavení poprav. Ačkoliv USA již nebyly stranou Opčního protokolu a ve vztahu k Vídeňské úmluvě by již MSD neměl jurisdikci, byla jurisdikce založena na čl. 60 Statutu MSD. Ten stanoví:

„Nález je konečný a bez odvolání. Dojde-li k sporu o smysl nebo dosah nálezu, vykládá jej Dvůr na žádost kterékoli ze stran.“

Jurisdikce podle tohoto článku je založena na tom, že existuje spor mezi stranami ohledně výkladu rozhodnutí. Mexiko argumentovalo, že tento spor očividně existuje. USA pochopitelně nesouhlasily a navrhly odmítnout návrh.

¹⁰¹ McGuinness, 2008, str. 627

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Rosenkranz, 2005, str. 1867

Jurisdikční otázka, tedy otázka, zda existuje spor mezi stranami, byla nejsložitější. Soud nakonec rozhodl v poměru sedm ku pěti, že MSD jurisdikci má. Většina se ztotožnila s argumentem založeným na francouzském znění Statutu MSD, který užívá termín „*contestation*“. Tento termín, dle názoru MSD, poskytuje větší flexibilitu, co se týče určení, zda spor existuje či nikoliv. MSD tedy nařídil USA pozastavit popravu.¹⁰⁴

III.6.2 Dopis guvernérovi státu Texas

Ještě před prvním slyšením MSD ve věci interpretace rozhodnutí MSD ve věci Avena učinila federální vláda další a poslední pokus uvést vše do pořádku. Condoleezza Rice a Michael Mukasey společně adresovali dopis guvernérovi státu Texas Rickovi Perrymu. Žádali, aby Texas učinil všechny nezbytné kroky k tomu, aby rozhodnutí MSD ve věci Avena bylo respektováno.¹⁰⁵

Guvernér Perry v odpovědi poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci Medellín. Zopakoval, že celá věc je otázka mezinárodních závazků a její řešení leží na bedrech Kongresu a exekutivy. Guvernérův mluvčí byl o něco méně diplomatický. Poté co MSD rozhodl znovu o předběžné otázce tak, že USA musí pozastavit popravu, uvedl, že žádný světový soud nemá v Texasu místo. Texas, jak uvedl mluvčí, není vázán rozhodnutím či proklamací cizího soudu. Dále podotkl, že je nutné si uvědomit, že všichni odsouzení jsou odsouzeni k trestu smrti za zabití amerických občanů.¹⁰⁶ Medellín byl popraven v srpnu 2008 poté, co ještě naposledy podal žádost o přezkum k Nejvyššímu soudu USA. Ten ji odmítl, ačkoliv ne jednomyslně.

¹⁰⁴ Request for Interpretation of the Judgment of 31 March 2004 in the Case Concerning Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America), odst. 3

¹⁰⁵ Crook, 2008, str. 862

¹⁰⁶ Tamtéž.

IV. Závěr

Přestože se institutu konzulární notifikace věnuje pouze jeden článek Vídeňské úmluvy, jde o institut komplexní a zároveň problematický. Již při negociacích, jak jsem na příkladu podmíněnosti povinnosti informovat konzulární úřad demonstroval, bylo zřejmé, že každý stát, podílející se na zakotvení tohoto institutu, o něm má jiné představy.

Skládá se ze tří složek, a sice z práva jednotlivce být informován o právu na kontakt se svým konzulárním úřadem; dále z práva státu být notifikován o zadržení příslušníka daného státu. Konečně třetí složkou je povinnost přijímajícího státu předat zprávy zadrženého určené konzulárnímu úřadu. Z výkladu v první části bylo lze dovodit, že institut konzulární notifikace je možno zařadit do nadřazeného konceptu spravedlivého procesu. Právo na spravedlivý proces je jedno ze základních práv každého člověka. Jako takové, zdálo by se, je přímo účinné bez ohledu na to, že je zakomponováno „pouze“ na úrovni mezinárodního konzulárního práva.

I rozhodnutí ve věci Avena tomu nasvědčuje. Mezinárodní soudní dvůr doplňuje interpretačně celý institut o výklad sousloví „bez prodlení.“ USA, které porušily svůj závazek poskytnout zadrženým Mexičanům bez prodlení informaci o možnosti kontaktovat svůj konzulární úřad, byly MSD odsouzeny k soudnímu přezkumu všech řízení, ve kterých k tomuto porušení došlo. MSD neshledal institut zmírnění trestu, kterým americká justice disponuje, za vhodný nástroj k napravení porušení čl. 36 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy. Dále MSD dospěl k názoru, že jakékoliv procesní omezení vznášení nároků, jakým je třeba procesní zákaz novot, není v souladu se smyslem a účelem celého institutu konzulární notifikace.

Přestože Mexiko bylo úspěšné ve většině svých nároků, na osudu odsouzených Mexičanů to mnoho nezměnilo. Přestože prezident Bush vyzval státy k dodržování závěrů rozhodnutí MSD ve věci Avena, Texas se rozhodnutím odmítl řídit, což lze dokumentovat na rozhodnutí texaského odvolacího soudu ve věci Medellín. Navíc Nejvyšší soud USA jakožto instančně nadřízený, dal texaskému soudu zapravdu. Dospěl k závěru, že ani práva plynoucí z čl. 36 odst. 1 Vídeňské úmluvy, ani rozhodnutí MSD ve věcech LaGrand či Avena nejsou přímo účinná.

Celá kauza Medellín ilustruje, jaké jsou limity federativního uspořádání. Vláda USA v čele s prezidentem Bushem nebyla schopna donutit stát Texas k dodržování mezinárodních

závazků. Rovněž tak vidíme, jak velkou roli hrál v celé kauze Nejvyšší soud USA. Ten byl *de facto* poslední instancí, která ve věci Avena rozhodla.

Vzhledem k absenci jakékoliv české odborné literatury, považuji svou práci za vhodnou k dalšímu studiu dané problematiky. Věřím, že ji lze použít jako východisko pro nahlížení fungování USA jak z hlediska politologického, tak právního.

V.Seznam zdrojů

V.1 Primární zdroje

V.1.1 Mezinárodní smlouvy

- Charta Organizace spojených národů. In TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, PETERKOVÁ, Jana. *Diplomatická a konzulární praxe v dokumentech*. Praha : Oeconomia, 2008. s. 23 – 24. ISBN 978-80-245-1415-4.
- Statut Mezinárodního dvora. In TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, PETERKOVÁ, Jana. *Diplomatická a konzulární praxe v dokumentech*. Praha : Oeconomia, 2008. s. 24 – 27. ISBN 978-80-245-1415-4.
- The Constitution of the United States of America. 1787. Dostupný také z WWW: http://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm.
- United Nations. Optional Protocol concerning the Compulsory Settlement of Disputes ze dne 24. dubna in *Treaty Series*, 1963, roč. 596, str. 487. Dostupný také z WWW: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963_disputes.pdf.
- Vídeňská úmluva o konzulárních stycích ze dne 18. 4. 1961. In TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, PETERKOVÁ, Jana. *Diplomatická a konzulární praxe v dokumentech*. Praha : Oeconomia, 2008. s. 91 – 112. ISBN 978-80-245-1415-4.
- Vídeňská úmluva o smluvním právu ze dne 23. 5. 1969. In ONDŘEJ, Jan, POTOČNÝ, Miroslav. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 3. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010. s. 202 – 217. ISBN 978-80-7400-330-1.

V.1.2 Soudní rozhodnutí

Spojené státy americké

- United States Court of Appeals, Fifth Circuit. *Medellín v. Dretke*. 2004, No. 03-20687. Dostupný také z WWW: <http://caselaw.findlaw.com/us-5th-circuit/1111342.html>.
- United States Supreme Court. *Breard v. Greene*. 1998, roč. 523, s. 371. Dostupný také z WWW: <http://www.law.cornell.edu/supct/html/97-8214.ZPC.html>.
- United States Supreme Court. *Sanchez-Llamas v. Oregon*. 2006, roč. 548, s. 331. Dostupný také z WWW: <http://www.law.cornell.edu/supct/html/4-10566.ZO.html>.

- United States Supreme Court, *Medellín v. Dretke. Dismissing Certiorari*. 2004, roč. 544, s. 660. Dostupný také z WWW: <<http://www.law.cornell.edu/supct/html/04-5928.ZPC.html>>.
- United States Supreme Court. *Medellín v. Texas*. 2008, roč. 552. Dostupný také z WWW: <<http://www.supremecourt.gov/opinions/07pdf/06-984.pdf>>.
- United States Supreme Court. *Torres v. Oklahoma*. 2003, Case No. PCD-04-442, Order for Granting Stay of Execution and Remanding Case for Evidentiary Hearing, roč. 538, s. 928.

Mezinárodní soudy

- Inter-American Court of Human Rights. *The Right to Information on Consular Assistance in the Framework of the Guarantees of the Due Process of Law, Advisory Opinion OC-16/99*. 1999, 1. října.
- International Court of Justice. *Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America)*. 2004, 31. března. Dostupný také z WWW: <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?pr=605&code=mus&p1=3&p2=3&p3=6&case=128&k=18>>.
- International Court of Justice. *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*. 1986, 27. června. Dostupný také z WWW: <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=367&code=nus&p1=3&p2=3&case=70&k=66&p3=5>>
- International Court of Justice. *LaGrand Case (Germany v. United States of America)*. 1999, 16. září. Dostupný také z WWW: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/104/8552.pdf>>.
- International Court of Justice. *Request for Interpretation of the Judgment of 31 March 2004 in the Case concerning Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America) (Mexico v. United States of America)*. 2008, 16. července. Dostupný také z WWW: <<http://www.icj-cij.org/docket/files/139/14647.pdf>>.
- Permanent Court of International Justice. *Case Concerning the Factory at Chorzów (Claim for Indemnity) (Jurisdiction)*. 1927, 26. června. Dostupný také z WWW: <http://www.worldcourts.com/pcij/eng/decisions/1927.07.26_chorzow.htm>.

V.1.3 Amicus Curiae

- The European Union and Members of the International Community. *Brief of Amici Curiae in Support of Petitioner*. No. 06-984. 2008. Dostupný také z WWW: <http://www.eurunion.org/legislat/DeathPenalty/MedellinVTXAmCur06964.pdf>.
- United States. *Brief as Amicus Curiae Supportiing Responent*. No. 04-5928. 2005. <http://www.justice.gov/osg/briefs/2004/3mer/1ami/2004-5928.mer.ami.html>.

V.1.4 Ostatní primární zdroje

- ERELI, Adam. Daily Press Briefing. [online]. 2005, 10. března, [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/prs/dpb/2005/43225.htm>.
- International Law Commission. Draft Articles on Consular Relations and Commentaries. *Report of the International Law Commission Covering the Work of Its Thirteenth Session*. 1961, 1. května - 7. července.
- THE WHITE HOUSE WASHINGTON, Memorandum for the Attorney. 2005, [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <http://lawofnations.blogspot.com/2005/03/medellin-memorandum-from-president.html>.
- United Nations Conference on Consular Relations. Official Records. *UN Doc. A/CONF.25/16*. 1963, 4. března - 22. dubna.
- U.S.Department of State. Vienna Convention on the Law of Treaties : Is the United States a party to the Vienna Convention on the Law of Treaties?. *Frequently Aked Questions* [online]. [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <http://www.state.gov/s/l/treaty/faqs/70139.htm>.

V.2 Sekundární zdroje

V.2.1 Knižní publikace

- DENZA, Eileen. *Diplomatic law : commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2008. 556 s. ISBN 978-0-19-921685-7.
- LEE, Luke; QUIGLEY, John. *Consular law and practice*. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2008. 680 s. ISBN 978-0-19-829851-9.

- WAGNER, Niklas; RAASCH, Holger; PRÖPSTL, Thomas. *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen vom 24. April 1963: Kommentar für die Praxis*. Berlin : BMW Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. 562 s. ISBN 978-3830513360.

V.2.2 Články a internetové články

- CROOK, John R. Mexico Again Sues United States in ICJ; ICJ Directs United States to Block Medellín. *The American Journal of International Law*. 2008, roč. 102, č. 4, s. 860 - 863.
- KU, Julian. U.S. Withdraws From ICJ Jurisdiction Over Consular Relations Claims. *Opinio Juris* [online]. 2005, 9. března, [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://lawofnations.blogspot.com/2005/03/us-withdraws-from-icj-jurisdiction.html#comments>>.
- LIPTAK, Adam. U.S. Says It Has Withdrawn From World Judicial Body. *The New York Times* [online]. 2005, 10. března, [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.nytimes.com/2005/03/10/politics/10death.html>>.
- MCGUINNESS, Margaret E. Medellín V. Texas. *The American Journal of International Law*. 2008, roč. 102, č. 3, s. 622 - 628.
- QUIGLEY, John. Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v United States of America): Must Courts Block Executions Because of a Treaty?. *Melbourne Journal of International Law* [online]. 2004, č. 17, [cit. 2011-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.austlii.edu.au/au/journals/MelbJIL/2004/17.html>>.
- ROSENKRANZ, Nicolas Quinn. Executig the Treaty Power. *Harvard Law Review*. 2005, roč. 118, s. 1867. Dostupný také z WWW: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=747724>.
- RUDD, Jonathan. Consular Notification and Access. *FBI Law Enforcement Bulletin*. 2007, roč. 76, č. 1, s. 22 - 32. ISSN 00145688.